

«контроль» (перевірка відповідності контрольованого об'єкта встановленим вимогам) [2, с. 307], які не є синонімічними (близькими або тотожними за змістом) [2, с. 608] та не відображають сутність одного ж і того ж явища, а саме – відвідування, хоча останнє й передбачає у певній мірі спостереження за певним об'єктом, але, як при контролі, не вимагає документального закріплення такого процесу (у виді актів перевірки та інших документів) [3].

Отже, у наявності складна прикладна проблема, що потребує вирішення, у тому числі на доктринальному рівні, позаяк вона має безпосереднє відношення до забезпечення прав військовополонених в Україні.

Більш того, цивілізований підхід до військовополонених в нашій державі засвідчить міжнародному товариству та, зокрема, Європейському Союзу про те, що ми в праві бути членом цього об'єднання у силу того, що забезпечуємо права і законні інтереси зазначених суб'єктів навіть в умовах їх участі в геноциді української нації та варварського відношення до життєво важливих об'єктів функціонування нашої країни.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Порядку тримання військовополонених: постанова Кабінету Міністрів України від 05.04.2022 № 413. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. О. Єрошенко. Донецьк: ТОВ «Глорія Трейд», 2012. 864 с.

3. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

Політова Анна Сергіївна,

доцент кафедри права Маріупольського
державного університету, кандидат
юридичних наук, доцент

ПРИЧИНИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Анотація. Стаття присвячена актуальній проблемі сьогодення – причинам домашньому насильству.

Ключові слова: протидія, домашнє насильство, причини домашнього насильства, кримінальна відповідальність

Summary. The article deals with the actual problem of today – causes of domestic violence.

Keywords: combating, domestic violence, causes of domestic violence, criminal responsibility

Законом України від 06.12.2017 р. № 2227-VIII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та

боротьбу з цими явищами» Кримінальний кодекс (далі – КК) України було доповнено статтею 126-1, яка встановлює відповідальність за домашнє насильство. Набула чинності ця норма через рік з дня опублікування Закону – 11 січня 2019 р.

24 лютого 2021 року Кабінетом України затверджено програму запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року, де обґрунтовуючи необхідність її прийняття відзначається про існуючу проблему недостатньо ефективного механізму запобігання та протидії домашньому насильству за ознакою статі та забезпечення захисту прав осіб, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі. Разом з тим, повномасштабне вторгнення Російської Федерації на територію України, вчинення російськими солдатами порушень норм міжнародного гуманітарного права, у тому числі й вчинення гендерно обумовленого насильства в умовах збройного конфлікту, змушують правоохоронні органи адаптуватися до нових умов протидії цьому явищу.

І у такий складний нелегкий час, 20 червня Верховна Рада України після 11 років протистоянь, не дивлячись на підписання у листопаді 2011 р., нарешті ратифікувала Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція), яка 1 листопада набула чинності.

Нами було проаналізовано статистичну інформацію про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати досудового розслідування, а також вироки за ст. 126-1 КК України та отримані дані згенеровано у Рисунок 1.

Як відзначає Т.І. Азаренко, у світі не існує універсальних підходів до детермінант домашнього насильства. У кожній країні одні й ті ж прояви домашнього насильства можуть мати як спільні, так і відмінні причини та умови їх виникнення і поширення в суспільстві [1, с. 125]. У Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.10.2018 р. № 728-р (зі змінами відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 24.02.2021 р. № 145 «Питання Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року»), до основних причин домашнього насильства та насильства за ознакою статі належать:

поширеність стереотипів щодо соціальної ролі жінки та чоловіка, переваги однієї статі над іншою у сенсі співвідношення фізичної сили;

переважна безкарність осіб, які вчинили домашнє насильство та насильство за ознакою статі, та поширеність такого явища;

стереотипні уявлення суспільства щодо приватності проблеми домашнього насильства;

застосування моделі насильницької поведінки дітьми, які зазнали домашнього насильства у будь-якій формі або стали свідками такого насильства (21 відсоток тих, хто зазнав фізичного насильства у дитинстві, теж застосовують фізичну силу до дітей);

низький рівень довіри населення до органів влади, інших органів та установ, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі;

низька доступність осіб, постраждалих від домашнього насильства та насильства за ознакою статі, до якісних комплексних послуг у зв'язку з недосконалістю механізму взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, недостатністю у таких суб'єктів спеціальних знань і навичок, психологічним вигоранням, обмеженою кількістю людських ресурсів, зокрема фахівців із соціальної роботи, психологів, спеціалізованих установ для постраждалих осіб;

недосконалий механізм притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні домашнього насильства, насильства за ознакою статі;

відсутність системності наукових досліджень та аналізу тенденцій у розв'язанні проблем домашнього насильства, домашнього насильства стосовно дітей, насильства за ознакою статі, недосконалість системи збору даних за необхідними показниками.

Вагомими проблемами у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі є, зокрема, обмежені людські та фінансові ресурси, зростання кількості осіб з інвалідністю, маргіналізація окремих груп жінок і чоловіків, що потребує впровадження та налагодження механізму адресності надання відповідних послуг [2].

Натомість вважати цей перелік причин домашнього насильства вичерпним не варто. Так, зокрема, В.О. Іващенко відзначає, що домашнє насильство детермінується багатьма факторами, політичними, економічними, соціальними, організаційними, моральними, які стосуються всіх сфер суспільних відносин. Правоохоронні органи неспроможні самотужки забезпечити ефективне його запобігання та забезпечити усунення криміногенних факторів. До подолання цієї проблеми необхідно залучити засоби масової інформації, громадськість, органи місцевої влади. Лише спільними зусиллями, вдосконаленням законодавства, прийняттям національних програм і стратегій можна знизити рівень домашнього насильства в Україні [3, с. 159].

Разом з тим, активна фаза збройного конфлікту, який наразі триває в Україні, змушує змінити підходи до кривдників та осіб, які постраждали від домашнього насильства, оскільки у нас з'явиться така категорія як військовослужбовець. Ця категорія чинить фізичне, психологічне, економічне і сексуальне насильство щодо постраждалих осіб. Саме психологічний стан військовослужбовців, насильство, які

він бачив і пережив, і як наслідок агресія щодо оточуючих, стає фактором до вчинення насильства. А оскільки, кількість нормативно-правових актів з питань протидії цьому виду насильства охоплює доволі широкий спектр проблем (наприклад, протягом майже двох років було подано 14 законопроектів з питань протидії домашньому насильству та ухвалено 7 нормативно-правових актів), проте у жодному з них не відзначено як причину саме збройний конфлікт.

Отже, збройний конфлікт триває і фактори, що сприяють вчиненню домашнього насильства, будуть збільшуватися. Сьогодні ми лише можемо констатувати збільшення кількості звернень громадян та кількості кримінальних правопорушень, адже насильство, у тому числі й домашнє, не можна викоринити із суспільства лише нормативно-правовими актами, внесенням до них змін і доповнень. Це кропітка робота, яка потребує часу та взаємодіє усіх суб'єктів протидії домашньому насильству, які своєю роботою мають усувати причини та умови негативних явищ.

Список використаних джерел

1. Азаренко Т.І. Інтеграція гендерної складової в діяльність Національної поліції України як один зі способів протидії домашньому насильству в Україні. Кримінологічні дослідження: збірник наук. праць / гол. ред. В. Поклад, канд. філос. наук; Луган. держ. універ. внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка; Луган. гуман. центр. Сєвєродонецьк: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2022. Вип. 12: Гендерні аспекти злочинності. С. 113–132.

2. Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.10.2018 р. № 728-р (зі змінами відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 24.02.2021 р. № 145 «Питання Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року»). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/728-2018-%D1%80#Text>.

3. Іващенко В.О. Причини домашнього насильства в Україні. Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення: матеріали міжвузів. наук.-практ. круглого столу (Київ, 28 трав. 2020 р.) / у 2 ч. Редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. Ч. 1. С. 156–159.